

Limba și literatura română

— Caiet de lucru pentru clasa a X-a —

Teste predictive	5
I. LITERATURĂ	
GENUL EPIC	
1. Basmul cult	
Ion Creangă, <i>Povestea lui Harap-Alb</i>	8
Evaluare	26
2. Povestirea	
Mihail Sadoveanu, <i>Hanu Ancuței</i>	27
Evaluare	48
3. Nuvela realist-psihologică	
Ioan Slavici, <i>Moara cu noroc</i>	49
Evaluare	65
4. Nuvela fantastică	
Mircea Eliade, <i>La țigănci</i>	66
Evaluare	78
5. Romanul realist	
Liviu Rebreanu, <i>Ion</i>	79
Evaluare	102
6. Romanul de analiză psihologică și al experienței	
Camil Petrescu, <i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i>	103
Evaluare	121
7. Romanul mitic tradițional	
Mihail Sadoveanu, <i>Baltagul</i>	122
Evaluare	136
GENUL LIRIC	
8. Poezia pașoptistă	
Ion Heliade Rădulescu, <i>Zburătorul</i>	138
Evaluare	144
9. Romantismul	
Mihai Eminescu, <i>Floare albastră</i>	145
Evaluare	153
10. Simbolismul	
George Bacovia, <i>Plumb</i>	154
Evaluare	163
11. Modernismul	
Lucian Blaga, <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i>	164
Evaluare	171
12. Postmodernismul	
Mircea Cărtărescu, <i>Poema chiuvetei</i>	172
Evaluare	178

13. Comedia de moravuri

I.L. Caragiale, <i>O scrisoare pierdută</i>	181
Evaluare	195

14. Drama de idei

Camil Petrescu, <i>Suflete tari</i>	196
Evaluare	211

15. Forme ale criticii literare

Titu Maiorescu și spiritul junimist	212
---	-----

16. Literatura de frontieră. Jurnalul

Jeni Acterian, <i>Jurnalul unei fete greu de mulțumit</i>	216
---	-----

II. LIMBĂ ȘI COMUNICARE

1. Denotație și conotație	220
2. Neologismele	222
3. Stil direct, stil indirect, stil indirect liber	225
4. Stilurile funcționale ale limbii române	228
5. Texte funcționale	230
6. Discursul argumentativ	232
7. Valori expresive ale verbului	236

TEST DE EVALUARE INIȚIALĂ LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a X-a

books

- Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I și din Partea a II-a se acordă 90 de puncte. Din oficiu se acordă 10 puncte.
- Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.

Partea I**(60 de puncte)****Citește textul:**

Într-o seară de la începutul lui iulie 1909, cu puțin înainte de orele zece, un tânăr de vreo optsprezece ani, îmbrăcat în uniformă de licean, intra în strada Antim, venind dinspre strada Sfinții Apostoli cu un soi de valiză în mână, nu prea mare, dar desigur foarte grea, fiindcă, obosit, o trecea des dintr-o mână într-alta. Strada era pustie și întunecată și, în ciuda verii, în urma unor ploii generale, răcoroasă și foșnitoare ca o pădure. Într-adevăr, toate curțile și mai ales ograda bisericii erau pline de copaci bătrâni, ca de altfel îndeobște curțile marelui sat ce era atunci Capitala. Vântul scutura, după popasuri egale, coamele pomilor, făcând un tumult nevăzut, și numai întunecarea și reaprinderea unui lan de stele dădea trecătorului bănuiala că mari vârfuri de arbori se mișcau pe cer. Tânărul mergea atent de-a lungul zidurilor, scrutând, acolo unde lumina slabă a felinarelor îngăduia, numerele caselor. Uniforma neagră îi era strânsă bine pe talie, ca un veșmânt militar, iar gulerul tare și foarte înalt și șapca umflată îi dădeau un aer bărbătesc și elegant. Fața îi era însă juvenilă și prelungă, aproape feminină din pricina șuvițelor mari de păr ce-i cădeau de sub șapcă, dar culoarea măslinie a obrazului și tăietura elinică a nasului corectau printr-o notă voluntară întâia impresie.

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)**Următoarele cerințe sunt formulate pornind de la textul dat:****A.**

1. Sinonimele cuvintelor „popasuri” și „scrutând” sunt: **8 puncte**
 - a. halte, ochind;
 - b. încremeniri, investigând;
 - c. întreruperi, cercetând.
2. Fragmentul face parte dintr-un text: **8 puncte**
 - a. epic;
 - b. liric;
 - c. dramatic.
3. Scrie două caracteristici ale genului literar ales, pe baza fragmentului citat. **8 puncte**
4. Ilustrează, prin câte un enunț, sensul denotativ și sensul conotativ al cuvântului „notă”. **8 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte (3-5 rânduri), semnificația fragmentului „Fața îi era însă juvenilă și prelungă, aproape feminină din pricina șuvițelor mari de păr ce-i cădeau de sub șapcă, dar culoarea măslinie a obrazului și tăietura elinică a nasului corectau printr-o notă voluntară întâia impresie”. **8 puncte**

B.

1. Desparte în silabe cuvintele: „seară”, „înainte”, „optsprezece”, „îndeobște”, „impresie”. **10 puncte**
2. Subliniază forma corectă a următoarelor substantive: pluraluri/ plurale; stat (de plată)/ ștat (de plată); delicvent/ delincvent. **10 puncte**

Partea a II-a**(30 de puncte)**

Redactează un text de 15-20 de rânduri în care să îți exprimi părerea despre rolul familiei în viața unui adolescent.

TEST DE EVALUARE ÎNȚIALĂ LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a X-a

- Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I și din Partea a II-a se acordă 90 de puncte. Din oficiu se acordă 10 puncte.
- Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.

Partea I

(60 de puncte)

Citește textul:

Obrajii tăi mi-s dragi
Cu ochii lor ca lacul,
În care se-oglesc
Azurul și copacul

Și capul tău mi-i drag,
Căci e ca malul-n stuf,
Unde păianjeni dorm,
Pe zori făcute puf.

Surâsul tău mi-i drag,
Căci e ca piatra-n fund,
Spre care-noată albi
Pești lungi cu ochi rotund.

Făptura ta întreagă
De chin și bucurie,
Nu trebuie să-mi fie,
De ce să-mi fie dragă?

(Tudor Arghezi, *Creion*)

Următoarele cerințe sunt formulate pornind de la textul dat:

A.

1. Sinonimele cuvintelor „se-oglesc” și „azurul” sunt: **8 puncte**
 - a. se proiectează, albastrul;
 - b. se răsfrâng, cerul;
 - c. se văd, noaptea.
2. Fragmentul face parte dintr-un text: **8 puncte**
 - a. epic;
 - b. liric;
 - c. dramatic.
3. Scrie două caracteristici ale genului literar ales, pe baza fragmentului citat. **8 puncte**
4. Ilustrează, prin câte un enunț, sensul denotativ și sensul conotativ al cuvântului „obraz”. **8 puncte**
5. Comentează, în 30-50 de cuvinte (3-5 rânduri), o figură de stil din textul dat. **8 puncte**

B.

1. Rescrie enunțurile următoare, corectând greșelile de orice natură: **10 puncte**

Mama așează crățițele pe aragaz. Cărțile care le-am cumpărat și ai căror coperte sunt galbene au fost tare extraordinare.
2. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate din textul următor: **10 puncte**

„Făptura ta întreagă
De chin și bucurie,
Nu trebuie să-mi fie,
De ce să-mi fie dragă?”

Partea a II-a

(30 de puncte)

Redactează un text de 15-20 de rânduri în care să îți exprimi opinia despre sinceritate.

GENUL EPIC

Caietul de lucru urmărește, conform programei în vigoare, următoarele competențe generale:

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și în producerea mesajelor, în diferite situații de comunicare.
2. Folosirea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare.
3. Argumentarea scrisă și orală a unor opinii în diverse situații de comunicare.

De asemenea, are în vedere cultivarea unor valori și atitudini, precum:

- cultivarea interesului pentru lectură, a plăcerii de a citi și a gustului estetic în domeniul literaturii;
- stimularea gândirii autonome, reflexive și critice în raport cu diversele mesaje receptate;
- formarea unor reprezentări culturale privind evoluția și valorile literaturii române;
- cultivarea unei atitudini pozitive față de comunicare și a încrederii în propriile abilități de comunicare;
- abordarea flexibilă și tolerantă a opiniilor și a argumentelor celorlalți;
- cultivarea unei atitudini pozitive față de limba română și recunoașterea rolului acesteia în dezvoltarea personală și pentru îmbogățirea orizontului cultural;
- dezvoltarea interesului pentru comunicarea interculturală.

În primul capitol, destinat genului epic, vei învăța:

1. Să analizezi principalele componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ: basmul cult, povestirea, nuvela, romanul.
2. Să redactezi compoziții despre textele studiate și să alcătuești texte funcționale și proiecte.
3. Să receptezi adecvat sensul / sensurile unui mesaj transmis prin diferite tipuri de texte.

NE AMINTIM!

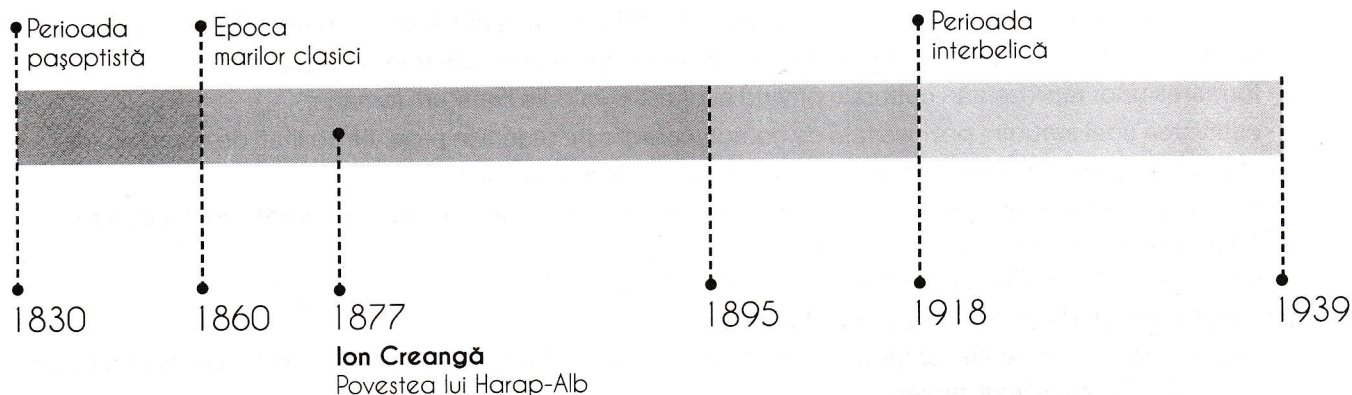
Genul epic cuprinde opere literare în proză, dar și în versuri, în care predomină narațiunea ca mod de expunere și în care scriitorul își exprimă viziunea indirect, prin intermediul personajelor și al acțiunii.

Trăsăturile genului epic:

- prezența unuia sau a mai multor naratori;
- perspectiva narativă:
 - focalizare zero/ viziune „dindărăt” (narator omniscient, știe mai mult decât personajele);
 - focalizare internă/ viziune „împreună cu” (naratorul știe cât știu și personajele; naratorul este și personaj);
 - focalizare externă/ viziune „din afară” (naratorul știe mai puțin decât personajele și descrie numai ce se poate percepe prin intermediul simțurilor, fără a avea acces la conștiința eroilor);
- naratorul poate fi obiectiv sau subiectiv;
- relatarea întâmplărilor se face la persoana I sau la persoana a III-a;
- prezența unor personaje (principale, secundare, episodice, figurante);
- existența unei succesiuni de întâmplări și a unui fir narativ, care reprezintă ordinea în care sunt prezentate evenimentele;
- în cadrul firului narativ, întâmplările pot fi ordonate cronologic, în funcție de momentele subiectului (expozițiune, intrigă, desfășurarea acțiunii, punct culminant, deznodământ), dar există și abateri de la această dispunere;
- întâmplările pot fi legate între ele în cadrul firului narativ prin mai multe procedee:
 - înlanțuire (prezentarea lineară, cronologică a evenimentelor);
 - alternanță (trecerea de la un plan narativ la altul);
 - inserție (introducerea unei narațiuni în cadrul altei narațiuni);
- îmbinarea narațiunii cu celelalte moduri de expunere (descriere, dialog, monolog);
- dezvoltarea unui conflict (exterior și/ sau interior);
- prezența unor indici temporali și spațiali.

LECTȚIA 1

AXA TIMPULUI

NE AMINTIM!

Trăsăturile basmului popular:

- are un autor anonim și colectiv;
- circulă deopotrivă pe cale orală și pe cale scrisă, cunoscând mai multe variante;
- este o operă epică în proză, de dimensiuni relativ reduse;
- prezintă confruntarea dintre bine și rău;
- întâmplările au un caracter fabulos;
- numeroase personaje sunt inzestrate cu puteri supranaturale;
- evenimentele au un deznodământ fericit;
- indicii spațio-temporali sunt vagi;
- are o structură stereotipă, cu formule inițiale, mediane și de încheiere fixe.

Spre deosebire de basmul popular, basmul cult:

- are un singur autor, cunoscut;
- este fixat în scris și nu cunoaște variante;
- este mai elaborat;
- prezintă mărci ale originalității scriitorului, care pot fi identificate la nivelul
 - structurii textului
 - construcției personajelor
 - stilului
 - viziunii asupra lumii.

LIBRIS books

VERIFICĂM LECTURA OPEREI! (Timp de lucru: 10 minute)

1. Din ce motiv fratele craiului, Verde împărat, îi trimite acestuia o scrisoare?

2. De ce se întorc din drum frații lui Harap-Alb?

3. Care este sfatul pe care i-l dă Sfânta Duminică lui Harap-Alb când îi apare deghizată în cerșetoare?

4. Scrie numele celor cinci personaje grotești pe care Harap-Alb le întâlnește în călătoria spre împăratul Roșu.

5. Cine și cum îl omoară pe Spân?

6. Ultima probă la care îl supune Spânul pe Harap-Alb este:

- a. aducerea pieii bătute în nestemate a cerbului fermecat;
- b. identificarea fetei de împărat dintre cele două fete identice;
- c. alegerea semințelor de mac dintre firele de nisip;
- d. pețirea fetei împăratului Roș în numele Spânului.

7. Notează ajutoarele lui Harap-Alb pentru următoarele probe:

- a. aducerea „sălăților” din grădina ursului: _____
- b. închiderea în casa de aramă înroșită în foc: _____
- c. găsirea fetei de împărat transformate în pasăre: _____
- d. identificarea fetei de împărat: _____

8. Cui îi aparține replica: „Atâta vreme să ai a mă sluji, până când îi muri și iar îi invie”?

9. Cine și cum îl omoară pe Harap-Alb?

10. Cine îl readuce la viață pe eroul poveștii?

- a. Calul năzdrăvan
- b. Fata împăratului Roș
- c. Fata lui Verde împărat
- d. Sfânta Duminică

